

молодь до майбутнього. І, незважаючи на те, що в Україні напружена політична та економічна ситуація, заходи, що проводяться науковою бібліотекою, допомагають студентам відчувати свою значущість, стимулюють повагу до своєї країни та її історії, виховують почуття патріотизму.

Бібліотека є унікальним простором дбайливого збереження та примноження знань для прийдешніх поколінь, осередком освіти, духовності та культури, надійним інформаційним підґрунтям розбудови громадянського суспільства, утвердження України як європейської держави.

Джерела:

1. Гранчак Т. Використання національними бібліотеками соцмереж для представлення бібліотечних продуктів і послуг // Бібліотечний вісник. 2016. № 1. С. 18–29.
2. Животовська В. Науково-методична діяльність бібліотек: традиції, інновації, перспективи / Бібліотечний форум України. 2005. № 2. С. 24–27.
3. Мудроха В. О. Методична діяльність бібліотек: сучасний стан та проблеми // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства: збірник матеріалів науково-практичної конференції. Львів. 2010. С. 326–335.
4. Пашкова В. Бібліотека і інформаційна безперервна освіта (у контексті забезпечення сталого і збалансованого розвитку суспільства) // Бібліотечна планета. 2018. № 3 (81). С. 15–17.

УДК 004(37.018):027.7

Семенова Лариса Анатоліївна

провідний бібліотекар

Семенова Людмила Анатоліївна

бібліотекар I категорії

Науково-технічна бібліотека Дніпропетровського національного університету

залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, м. Дніпро, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

Анотація. Розглянуто сучасні тенденції в діяльності університетських бібліотечних закладів, а також вплив технологій дистанційного навчання на розвиток та модернізацію різних аспектів роботи в бібліотечному секторі, проаналізовано досвід практичної роботи в цій галузі науково-технічної бібліотеки ДНУЗТ ім. академіка В. Лазаряна. Акцентується увага до важливості дистанційних курсів підвищення кваліфікації для бібліотечних фахівців.

Нові знання та навички допомагають поліпшити форми обслуговування віддалених користувачів цифровим контентом.

Ключові слова: технології дистанційного навчання; дистанційні курси; розвиток та модернізація; цифрові сервіси; віддалені користувачі.

Сучасний дуже стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій змушує освітні заклади, в першу чергу бібліотечно-інформаційні освітні заклади, міняти вектор своєї діяльності, розробляти нові концепції розвитку, впроваджувати у діяльність інноваційні технології та прогресивні розробки. Одним з таких напрямів є, безумовно, розвиток сучасної безперервної освіти та застосування технологій дистанційного навчання. Безперервна освіта – це отримання освіти без відриву від своєї професійної діяльності, в тому числі дистанційно за допомогою мереж Інтернету й сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, бо навчання й обмін інформацією відбувається на відстані або у режимі реального часу.

Впровадження безперервної освіти надає можливість долучитися до світової тенденції відкритого доступу до знань та інформації. Цифрова доступність інформації й доступ різних верств населення до мереж Інтернету, що постійно зростає, руйнує чинні кордони між державами та перешкоди для передачі знань, йдеться у статті «Brauchen wir eine neue Infrastruktur des Wissens? С. Брюнген-Вайландт (S. Brünger-Weilandt) [1]. До того ж молоде покоління, серед них і бібліотечні фахівці, все частіше надає перевагу віртуальному, а не реальному спілкуванню, тому впровадження безперервної освіти є актуальною проблемою сьогодення.

Використання технологій дистанційного навчання надає громадянам рівні можливості для отримання освіти різного рівня, незалежно від місця проживання, професійної діяльності, фізичних або матеріальних можливостей охочих здобути освіту або підвищити власну кваліфікацію, тому зростає популярність й перспективність цієї форми навчання. Виникає потреба розглянути та осмислити інноваційні процеси, що відбуваються в освітній та бібліотечно-комунікативній діяльності закладів вищої освіти, які впроваджують безперервну освіту, та їхній вплив на розвиток та модернізацію наукових бібліотек.

Останнім часом з'явилося багато публікацій вітчизняних та закордонних науковців, які досліджували різні аспекти впровадження безперервної освіти в навчальних закладах. Так, наприклад, питання якості дистанційного онлайн-навчання (Online Distance Learning) (Т. Маркова, І. Глазкова, О. Заборова); німецький досвід, проблеми застосування інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам та зміну ролі викладача в системі дистанційної освіти (Л. А. Попутнікова, Е. Р. Латипова, Л. І. Бронзова); дистанційні курси як

можливу безперервну систему підвищення кваліфікації бібліотечних працівників та як один із варіантів покращення або розширення функцій бібліотечної освіти (Н. О. Стрілець, Н. О. Євсюкова та С. І. Федяй) та інші. Спираючись на досвід роботи науково-технічної бібліотеки Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (далі НТБ ДНУЗТ), спробуємо дослідити вплив технологій дистанційного навчання на розвиток та модернізацію бібліотечних закладів.

Т. О. Колесникова (Т. О. Kolesnykova) у статті «“I Light my Candle from Yours...”: Anthropological Aspects of Modern Library Services for Scientists» доводить, що інтеграція знань і комунікацій, рух за відкритий доступ до знань оновлюють філософію функціонування та розвитку бібліотек університетів та зміщують вектор пріоритетної уваги в напрямку послуг автору-вченому та підтримки філософії відкритого доступу до знань. Надання академічними бібліотеками нових цифрових сервісів користувачам, участь у виданні наукової періодики перетворює університетські бібліотеки в партнера науковців-освітян у виробництві, збереженні та поширенні знань [2, с. 49]. З появою нових форм навчання (Online Distance Learning, Distance E-Learning) значно зріс перелік вимог до бібліотечних закладів вищої освіти та персоналу наукових бібліотек. Інформаційно-бібліотечний супровід системи дистанційного навчання, забезпечення віддалених користувачів навчальними ресурсами, створення для них можливостей для самостійної роботи, обслуговування веб-сайту та електронного архіву вимагає від бібліотечних фахівців нових знань та навичок.

Дистанційні курси підвищення кваліфікації сприяють підготовці фахівців до інноваційних змін, а набуті знання та вміння вони потім активно впроваджують у свою професійну діяльність. У 2014 році працівники науково-технічної бібліотеки ДНУЗТ імені академіка В. Лазаряна (в тому числі автори статті) скористалися нагодою для дистанційного навчання на курсах Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ») «Куратор змісту 3» (Мережевий інформаційний аналітик) та отримали сертифікати після їх закінчення.

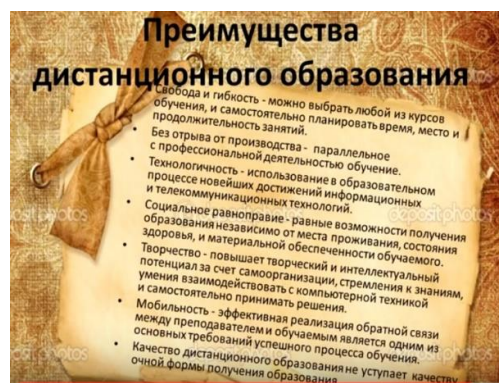

Рис. 1. Відеопідсумок курсу «Куратор змісту 3» (за матеріалами Інтернету)

Авторами та тьюторами курсу були: керівник Проблемної лабораторії дистанційного навчання НТУ «ХПІ» професор Кухаренко В. М. та зам. директора бібліотеки НТУ «ХПІ» Главчева Ю. М. Метою курсів було формування навичок з пошуку інформації в мережі Інтернет за обраною тематикою, аналізування, перевірки на достовірність та класифікації її з використанням метаданих, а також створення власного контенту й презентації його колегам. Учасники курсу навчилися створювати власні блоги, газети, відеофрагменти за обраною тематикою та презентувати їх в YouTube, працювати з відкритими освітніми ресурсами, з хмарними додатками, з наукометричними базами даних, освоїли багато корисних сервісів: Scoop.it, Evernote, DIIGO, Pinterest, Netvibes та інші. Робота тривала від 5-10 годин на тиждень. Це участь у вебінарах, обговорення на форумах курсу, участь у дискусіях між учасниками у соціальних мережах Twitter, Facebook, Google+, написання блогів, освоєння нових сервісів.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» є одним з лідерів серед українських освітніх закладів у впровадженні дистанційної освіти. Науковці у тісній співпраці з працівниками науково-технічної бібліотеки створили цікаву власну модель дистанційної освіти, вже мають велику кількість розроблених діючих дистанційних курсів. У навчальному закладі працює також система планової підготовки викладачів-розробників, тьюторів для дистанційних курсів, які забезпечуються необхідною методичною літературою [7, с. 181].

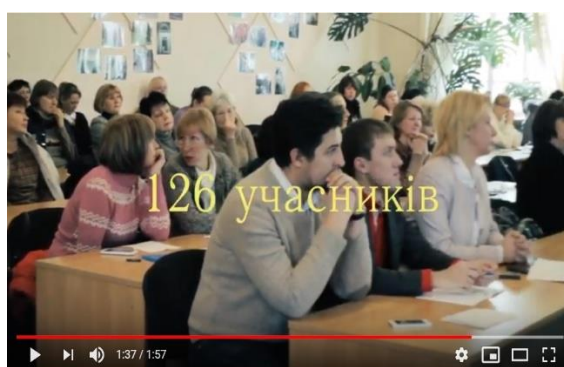
Навчання на дистанційних курсах підвищення кваліфікації та освоєння нових технологій дуже позитивно вплинуло на роботу відділу бібліотечно-інформаційних технологій з сектором інформаційної аналітики та сектором підтримки автоматизованої бібліотечної системи та програмного забезпечення. Набуті знання та вміння дозволили розширити сферу послуг та більш якісно здійснювати задоволення інформаційних потреб університетської спільноти. Зараз відділ працює у таких напрямках:

- інформаційно-аналітична діяльність;
- редакційно-видавнича та публікаційна діяльність (видання електронних журналів відкритого доступу «Наука та прогрес транспорту» (<http://stp.diit.edu.ua>) та «Антропологічні виміри філософських досліджень» (<http://ampr.diit.edu.ua>), допомога редакціям інших наукових видань університету;
- інтеграція результатів наукових досліджень вчених університету до міжнародного науково-інформаційного простору;
- автоматизація бібліотечно-інформаційних процесів і програмне забезпечення [3].

Корисною та цікавою виявилася для бібліотекарів участь у серії вебінарів «Clarivate Analytics», на яких були отримані основні навички роботи з інформаційною платформою Web of Science та базами даних Web of Science Core Collection. На онлайн-семінарах висвітлювалися такі питання: ефективний пошук наукових публікацій та аналіз отриманої інформації; підбір і оцінка журналу для публікації; атрибути й показники якісного наукового видання; можливості безкоштовного авторського ідентифікатора ResearchID; створення автоматичних звітів за активністю публікацій групи вчених та багато інших [6]. Отримані знання допомагають фахівцям бібліотеки займатися наукометричними дослідженнями, складати аналітичні звіти для керівництва закладу, підтримувати БД «Публікаційний профіль університетської науки».

Для успішної орієнтації у віртуальному просторі, треба добре володіти новітніми технологіями, тому НТБ ДНУЗТ організує для наукової спільноти практичні семінари, вебінари, створює корисні та доступні на сайті бібліотеки відеоуроки, де ділиться отриманими на дистанційних онлайн-семінарах знаннями та вміннями.

За допомогою платформи Open Conference Systems фахівцями бібліотеки ДНУЗТ розміщуються матеріали міжнародних наукових конференцій університету: «Антропологічні вимірювання філософських досліджень» (сайт. URL: http://conf-ampr.diit.edu.ua/AMPR_18) та «Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій» (сайт. URL: http://conflib.diit.edu.ua/BUN_16). Застосування дистанційних технологій дозволило бібліотеці ДНУЗТ одній із перших в Україні успішно провести мультиформатну науково-практичну конференцію з бібліотечно-інформаційної справи, яка пройшла у форматі відкритих конференцій з прямою трансляцією через канал YouTube [5].

Мультиформатна конференція

Мультиформатна конференція

Рис. 2. Мультиформатна конференція в YouTube

НТБ ДНУЗТ долучилася також до нового напрямку роботи, який зараз поширився у світі, – оцифровування найціннішої частини бібліотечних фондів. Працівники бібліотеки

самостійно додатково опанували всі процеси, пов'язані зі створенням електронних копій друкованих видань (сервіси FineReader, Photoshop, ScanTailor, Adobe Acrobat). Зараз ведеться робота над створенням ЕБД авторефератів дисертацій науковців університету: зібрання «Аutoreферати дисертацій» (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/39>), яке налічує 542 записи, з яких приблизно 350 містять скановані документи, та проект «Залізнична українка» на сторінці «Рідкісні та цінні видання» (<http://ecat.diit.edu.ua/zu/index.html>). Це документи, видані у проміжок часу з 1877 та по 1940 р., на які сплив термін дії авторського права [4].

Упровадження інноваційних форм та методів обслуговування користувачів, удосконалення роботи кожного працівника бібліотеки зміцнює авторитет, підвищує імідж бібліотечного закладу, сприяє процесам поступового перетворення бібліотеки в сучасний медіоцентр з комфортним сервісом для користувачів. Таким чином можна підсумувати, що вивчення, оволодіння практичними навичками та застосування в роботі університетських бібліотек новітніх технологій дистанційного навчання сприяє успішному розвитку й модернізації усіх аспектів діяльності бібліотечного закладу.

Джерела:

1. Brünger-Weilandt, S. Brauchen wir eine neue Infrastruktur des Wissens? [Text] / S. Brünger-Weilandt // NIG 6.0. Ein Magazin aus gegebenem Anlass. International Conference at the German National Library in Frankfurt am Main «Crossing Borders – The Future of Access» (7-8 April 2014). – S. 21–26.
2. Kolesnykova, T. O. “I Light my Candle from Yours...”: Anthropological Aspects of Modern Library Services for Scientists / T. O. Kolesnykova // Anthropological Measurements of Philosophical Research. – 2017. – Iss. 11. – Pp. 49–62. – DOI: 10.15802/ampr.v0i11.105478.
3. Відділ бібліотечно-інформаційних технологій / Наук.-техн. б-ка Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна : URL: <https://library.diit.edu.ua/uk/page/viddil-bibliotechno-informacijnih-tehnologij> (дата звернення: 28.01.2019).
4. Матвєєва, О. В. Обслуговування читачів університетської бібліотеки цифровим контентом [Електронний ресурс] / О. В. Матвєєва, В. В. Юнаковська // Вимірювання в бібліотеках: оцінка ефективності та якості роботи : матеріали Інтернет-конференції, Харків, 6–10 черв. 2017 р. – Харків / Харків. нац. ун-т радіоелектроніки, Наукова бібліотека. – Режим доступу: <http://openarchive.nure.ua/handle/document/3723>.
5. Мультиформатна конференція / Наук.-техн. б-ка Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна : URL: <https://youtu.be/srko65SuCRo> (дата звернення: 28.01.2019).
6. Онлайн-семинары Clarivate Analytics / Сайт Clarivate Analytics : URL: <https://clarivate.ru/webinars> (дата обращения: 28.01.2019).
7. Товажнянский, Л. Л. Развитие дистанционного образования в университете / Л. Л. Товажнянский, В. А. Кравец, В. М. Кухаренко // Образовательные технологии и общество = Educational Technology & Society. – 2003. – № 6 (1). – С. 181–186.

DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT AND MODERNIZATION OF THE UNIVERSITY LIBRARY

Semenova Larisa Anatolevna,

Semenova Lyudmila Anatolevna

Scientific and Technical Library, Dnipropetrovsk National University of Railway Transport
named after Academician V. Lazaryan, Dnipro, Ukraine

Abstract. There was reviewed of the current trends of the university libraries achievements, and the influence of distance learning technologies on the development and modernization of various aspects of work to the library sector. There was analyzed the experience of practical work in this area of the scientific and technical library of DNURT named after academician V. Lazaryan. Emphasis is placed on the importance of distance learning courses for library professionals. New knowledge and skills help to improve the service forms for remote users to digital content.

Keywords: technologies of distance learning; distance learning courses; development and modernization; digital services; remote users.

УДК 024:658.818

Якубенко Ярослав Анатолійович

завідувач відділу

Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв,
м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОГО МАРКЕТИНГУ ВЗАЄМОВІДНОСИН: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ

Бажання зміцнити відносини зі своїми користувачами і сформувати лояльну аудиторію змушує багато бібліотек шукати нові методи просування, позиціонування, взаємодії з користувачами. Тому і відбувається перехід до бібліотечного маркетингу взаємовідносин.

Дана концепція включає в себе наступне:

- зміна акценту у взаєминах з аудиторією користувачів – відносини з метою довгострокового утримання;
- довгострокові взаємини можуть сприяти підвищенню життєздатності бібліотек.